

BOKFÖRINGSNÄMNDEN
SVEAVÄGEN 167 · BOX 6751, 113 85 STOCKHOLM
TELEFON 08-787 80 28 · FAX 08-21 97 88
INTERNET www.bfn.se

2002-06-10

Dnr 69/02

Regeringen
Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

Hemställan om lagändring: regler för bokslut i enskild näringsverksamhet

Sammanfattning

Bokföringsnämnden (BFN) föreslår att reglerna om hur ett bokslut i en enskild näringsverksamhet skall vara utformat ändras så att sådana företag inte behöver följa årsredovisningslagen (1995:1554; ÅRL). De skall i stället följa bokföringslagen (1999:1078; BFL) och god redovisningssed. BFN har för avsikt att samtidigt som denna lagändring träder ikraft presentera en vägledning med starkt förenklade redovisningsregler för enskilda näringsidkare. Denna vägledning kommer att utgöra god redovisningssed för de enskilda näringsidkarna.

Lagändringen är en nödvändig förutsättning för att redovisningsreglerna för enskilda näringsidkare skall bli rimliga i förhållande till det behov av information som finns för dessa verksamheter. De nya reglerna kommer bl.a. att innebära att enskilda firmor inte behöver ta hänsyn till samtliga kostnader som är direkt hänförliga till ett förvärv av varulager eller en materiell anläggningstillgång, att indirekta kostnader inte behöver beaktas när en enskild näringsidkare bestämmer anskaffningsvärdet på varulager och materiella anläggningstillgångar och att de skattemässiga avskrivningsreglerna för anläggningstillgångar kan tillämpas även i redovisningen.

Bakgrund

Flertalet företag i Sverige i dag bedriver verksamhet av liten omfattning. Av de 758 000 aktiva företag (registrerade för moms och/eller arbetsgivaravgifter) som finns i Sverige i dag har 558 000 ingen anställd, 130 000 har en till fyra anställda

och 60 000 har mer än fyra anställda. Det innebär att nästan 75 procent av alla företag är ensamföretagare. Av de 758 000 aktiva näringsidkarna bedriver 458 000 sin verksamhet som enskild firma. Om man härtill lägger de ca 150 000 passiva näringsidkarna som deklarerar enskild näringsverksamhet får man ca 600 000 enskilda näringsidkare. Av dessa deklarerar ca 450 000 sin verksamhet utan årsbokslut.

Den som vill starta ett företag men saknar erfarenhet väljer många gånger formen enskild näringsverksamhet. Ofta är företagarens mål enbart att försörja sig. Ambitionen att företaget skall växa till något väsentligen annat än ett försörjningsföretag saknas.

Genom Redovisningsrådets arbete med att översätta de internationella redovisningsreglerna för svenska noterade företag och BFN:s arbete med att anpassa dessa för icke noterade företag har antalet redovisningsregler ökat kraftigt under de senaste åren. Reglerna, som har sitt ursprung i kapitalmarknadens behov av information, är komplicerade. Inte sällan förutsätter en riktig tillämpning stor kunskap och väl utvecklade administrativa system.

För de enskilda näringsidkarna har mängden redovisningsnormer enligt BFN:s uppfattning blivit alltför stor och normerna för svåra att tillägna sig. Det finns inte heller behov av så detaljerade redovisningsregler för små företag som bedrivs i en sådan form att det personliga ansvaret för företagets skulder kvarstår. De externa intressenterna, framför allt kreditgivare och skattemyndigheten, kan förutsättas ha väsentligt lägre krav på att det redovisade resultatet framräknats på ett mycket sofistikerat sätt. BFN har därför i februari 2002 inlett ett projekt som syftar till att ta fram starkt förenklade redovisningsregler för de enskilda näringsidkare som inte är skyldiga att göra en årsredovisning, dvs. de enskilda näringsidkare som inte har nettotillgångar som överstiger 24 miljoner kronor och heller inte har fler än 10 anställda.

Problemet

Utgångspunkten för BFN:s projekt var ursprungligen att lättnaderna för de enskilda firmorna huvudsakligen skulle åstadkommas genom förändringar i den kompletterande normgivningen. Det har emellertid visat sig att detta inte är tillräckligt för att åstadkomma rimliga regler för de enskilda näringsidkarna. Genom bestämmelsen i 6 kap. 4 § BFL har nämligen flera av ÅRL:s bestämmelser gjorts tillämpliga även för bokslutsföretag som inte är skyldiga att upprätta en årsredovisning. Eftersom vissa av ÅRL:s bestämmelser är förhållandevis detaljerade trots lagens allmänna karaktär av ramlag finns det tydliga begränsningar för vad som kan åstadkommas genom kompletterande normgivning. Dessa begränsningar är enligt BFN:s bedömning sådana att det för närvarande inte är möjligt att ge de enskilda näringsidkarna regler som är anpassade till vad de kan klara av och det behov av information som finns.

Här lämnas några exempel på de problem som kopplingen mellan BFL och ÅRL skapar för de minsta företagen.

Anskaffningsvärde för förvärvade materiella anläggningstillgångar

Enligt 6 kap. 4 § BFL skall när ett årsbokslut upprättas bestämmelsen i 4 kap. 3 § ÅRL om anskaffningsvärde tillämpas. Enligt andra stycket i denna senare bestämmelse är anskaffningsvärdet för en förvärvad tillgång inköpspriset och andra utgifter som är direkt hänförliga till förvärvet. Det är därför inte möjligt att i kompletterande normgivning ange att anskaffningsvärdet kan fastställas utan att hänsyn tas till sådana till förvärvet direkt hänförliga utgifter. Enligt BFN:s mening innebär detta att det i dag finns ett krav i lagen på att t.ex. utgifter för frakt (oavsett om det är en intern eller extern kostnad), konsult- eller mäklararvoden samt installationskostnader (oavsett om det är anställda eller annat företag som sköter installationen) alltid skall läggas till inköpspriset. Enligt BFN:s mening vore det för de enskilda näringsidkarnas del tillräckligt att punktskatter, tull samt större externa kostnader, t.ex. sådana som överstiger en viss procent av inköpspriset, som avser frakt eller installation aktiverades som en del i anskaffningsvärdet.

Anskaffningsvärde för egentillverkade materiella anläggningstillgångar

För egentillverkade materiella anläggningstillgångar gäller enligt 4 kap. 3 § tredje stycket ÅRL att sådana utgifter som direkt kan hänföras till produktionen av tillgången och en skälig andel av de indirekta kostnaderna skall tas upp som anskaffningsvärde. Regeln är naturligtvis företagsekonomiskt korrekt och välmotiverad för större företag. För ett litet företag leder den till att kraven på ekonomiska och administrativa system blir orimliga. För små enskilda näringsidkare borde det räcka med att beakta de direkta tillverkningskostnaderna.

Avskrivning av materiella anläggningstillgångar

Enligt 6 kap. 4 § BFL skall när ett årsbokslut upprättas bestämmelsen i 4 kap. 4 § ÅRL om avskrivning tillämpas. Enligt denna bestämmelse skall anläggningstillgångar med en begränsad ekonomisk livslängd skrivas av systematiskt över denna livslängd. ÅRL kräver således att avskrivningstiden skall vara den som är företagsekonomisk motiverad och att en bedömning av detta sker individuellt för varje tillgångsslag.

De skattemässiga reglerna är mer schablonmässiga. Enligt BFN:s bedömning borde det i en enskild näringsverksamhet kunna godtas att de skattemässiga avskrivningsreglerna om räknenskapsenlig avskrivning tillämpas även i redovisningen åtminstone så länge de inte leder till att verksamhetens tillgångar redovisas till ett högre värde än det verkliga. Det är emellertid ytterst tveksamt om lagen idag ger utrymme för en sådan redovisning. För att det skall kunna ske bör lagen alltså ändras.

Värdering av varulager

Omsättningstillgångar, t.ex. lager, värderas enligt 4 kap. 9 § ÅRL till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet på balansdagen. Även för varulager gäller att anskaffningsvärden skall innefatta utgifter som är direkt hänförliga till förvärvet (inköpta och egentillverkade varor) och skälig andel av de indirekta

tillverkningskostnaderna (egentillverkade varor). På motsvarande sätt som gäller för materiella anläggningstillgångar finns det behov av att gå längre i förenklingar än vad lagen idag medger. Det gäller de nu beskrivna reglerna men det gäller också reglerna om först-in-först-ut-principen i 4 kap. 11 ÅRL.

I BFN:s arbetsgrupp har diskuterats en förenklad modell för varulagervärdering i enskild näringsverksamhet. Modellen innebär att man inventerar lagret post för post på samma sätt som i dag men att man sedan kan titta på den senaste fakturan och beräkna anskaffningsvärdet utifrån den. Avdrag får därefter göras för 3 % inkurans. Man skulle i denna modell inte behöva beakta t.ex. tull och frakt eller göra en först-in-först-ut-beräkning. En sådan modell bedöms inte möjlig att införa utan att ta bort kopplingen mellan BFL och ÅRL för enskilda näringsidkare. 17 kap. 2 § Inkomstskattelagen hänvisar vad avser definitionen av anskaffningsvärde och verkligt värde till 4 kap. 9 § andra till fjärde styckena ÅRL. Denna hänvisning skulle behöva kompletteras med att god redovisningssed definierar anskaffningsvärde och verkligt värde i enskild näringsverksamhet. Lagen (1955:257) om inventering av varulager för inkomsttaxeringen skulle också behöva ändras.

Lösningen

Som framgår av det föregående anser BFN att den koppling mellan BFL och ÅRL:s regler som blir följden av 6 kap. 4 § BFL leder till olyckliga konsekvenser för de enskilda näringsidkarna. Reglerna i ÅRL är helt enkelt för långtgående för verksamheter av det slag och den storlek som här är i fråga. Det kan också nämnas att Sverige torde vara ett av de länder som gått längst när det gäller att kräva att mindre företag tillämpar EG:s redovisningsdirektiv.

BFN kan principiellt se två olika metoder för att lösa de problem som följer av att ÅRL:s bestämmelser kommit att gälla även för enskilda näringsidkare.

- 1) Särskilda bestämmelser om hur enskilda näringsidkare skall göra bokslut kan införas (förslagsvis i BFL).
- 2) Kopplingen mellan ÅRL och BFL tas bort för årsbokslut i enskild näringsverksamhet. I BFL införs en allmänt hållen bestämmelse om att enskilda näringsidkare i årsbokslutet skall ta med samtliga tillgångar och skulder samt intäkter och kostnader. I övrigt överlämnas åt god redovisningssed att ange vilka principer som skall gälla för bokslut i sådana verksamheter.

BFN föreslår att alternativ två genomförs. Detta alternativ ger en god avvägning mellan lagstiftning och normgivning. Skälen mot alternativ ett är enligt nämndens mening tungt vägande. För det första skulle BFL då tyngas av ett stort antal bestämmelser som enbart riktade sig till enskilda näringsidkare. Karaktären av ramlag skulle helt gå förlorad. Med hänsyn till lagstiftningsprocessens tröghet skulle det också ta lång tid att införa bestämmelserna och att vid behov ändra dem.

Hemställan

BFN hemställer att 6 kap. 4 § BFL ändras på sätt som framgår av bilaga 1 samt att hänvisningarna i skattelagstiftningen till årsredovisningslagen kompletteras så att enskilda näringsidkare som inte upprättar årsbokslut inte är skyldiga att följa årsredovisningslagens regler. BFN har för avsikt att under 2003 presentera en vägledning med starkt förenklade regler för enskilda näringsidkare. En förutsättning för att dessa regler skall kunna ges en lämplig utformning är att lagen ändras.

Denna hemställan om lagändring har beslutats av Bokföringsnämnden i plenum.

Hans Edenhammar
ordförande

Karin Dahlin
föredragande

Kopia för kännedom till:
Finansdepartementet
Riksskatteverket
Näringsdepartementet